

Levende blant døde

Ingen sender blomster til den som sørger over en tapt gud.

INGRID NYHUS,
prest i Paulus og
Sofienberg menighet,
Oslo

ILLUSTRASJON
Pixabay.com/
Psykologtidsskriftet

MED TO HENDER løftet i været lyste presten velsignelsen over oss. Det var semesterstart ved Det teologiske menighetsfakultet. Kapellet var fylt opp av forventningsfulle prestestudenter i år også. Kunne de se det på meg? At jeg ikke hørte til her lenger? Jeg kan jo ikke bli prest likevel. Jentene på benkeraden foran gjorde korsets tegn med rutinerte bevegelser. Mitt kors ble klønete nå også, som om hånden min tvilte på tegnet. Kanskje var det en følge av depresjonen; jeg tvilte på alt nå. Alle steiner måtte vendes, og alle vendingene gjorde vondt. Hadde jeg i det minste vært agnostiker, ville jeg vel ikke tatt det så tungt, dette som handlet om å forstå Gud, kanskje forsvare Gud. Men jeg hadde aldri vært ateist, aldri agnostiker heller, og derfor kjentes det tvingende nødvendig å forstå den Gud jeg nå en gang trodde på, enda jeg ikke ville det, for det ville nok vært mye lettere å ikke tro så mye på Gud, ikke tenke så mye på Gud, men det kunne jeg ikke. Det klarte jeg ikke.

Forsamlingen reiste seg på nytt etter hint fra liturgen. Jeg bladde opp i salmeboka idet pianisten stemte i. Utgangssalmen la seg over den blå følelsen: Gud var borte. Borte var fargene på trærne, borte var menneskenes varme, borte

var ordenes mening, og borte var båndet som forbant meg til verden. Var det ingen som så det på meg? Det kunne være det samme, ingen sender blomster til den som sørger over en tapt gud. Nei, min sorg manglet et lik, en grav. Da Maria fant steinen rullet bort foran gravhulen til Jesus, ble sorgen og forvirringen dobbel; ikke bare var Mesteren død, han var dessuten borte, og ingen kunne fortelle henne hvor de hadde lagt ham. I stedet spurte engelen tilbake: «Hvorfor leter dere etter den levende blant de døde?» Marias sorg hadde blitt vendt til glede, men gravens lys nådde ikke lenger frem til meg.

Det dannet seg en kø ut av kapellet og bort til auditoriet der åpningsfesten skulle fortsette. Jeg så ingen kjente fjes i mengden utenfor kapellet heller, ingen å slå følge med for å slippe å se ensom ut, og da jeg innså at ingen så etter meg heller, snek jeg meg ut og gikk hjemover i stedet. Kanskje jeg ville rekke å sove en time før jeg skulle treffe Bjørn? tenkte jeg og satte opp farten. Det var alt et halvt år siden jeg hadde sendt mail og spurt rett ut om jeg kunne få begynne i psykoanalyse hos ham. I månedsvis hadde vi drukket pulverkaffe fra små porselenskrus, mens han lyttet til den sprikende for-

tellingen om livet mitt. Drømmene mine skrev han ned på A4-ark og gjemte i et brannsikkert skap under skrivepulten. Sakte, men sikkert skulle mørket fordrives, førtifem minutter av gangen. Mandag, onsdag og torsdag.

DØDSMONOLOGEN

Det hvite kontorannekset lyste i sola da jeg åpnet porten til innkjørselen. Hjertet banket hektisk nå. Var det farlig å trosse kroppens signaler slik? Jeg så levende for meg de andre pasientene hans: hvordan hjertene deres banket som små finstemte rytmeinstrumenter som alltid holdt takten. Beholdt makten. Så for meg hvordan de andre kvinnene steg inn på kontoret og la seg på sengebenken som om det var den mest naturlige bevegelse i hele verden, så for meg at de snakket med klare stemmer om klare problemstillinger før de gikk derfra ferdigsnakka. Ferdig følt. Jeg banket på døra og ventet på klarsignalet.

– Kom inn, ropte Bjørn. Han reiste seg fra skrivepulten, brettet sammen teppet og la det på plass i fotenden av senga. Det vennlige

ansiktet gjorde meg nervøs. Jeg ville si noe voksent, gjøre inntrykk slik som de andre pasientene hans.

– Ikke se på meg, sa jeg i stedet og tylltet skjerfet rundt hodet for å skjule ansiktet mitt. Hvem var det jeg prøvde å lure? Jeg var jo ikke voksen, jeg var et barn forlatt i et meningsløst univers.

– Hva er det du er redd for at jeg skal se? spurte Bjørn.

– Jeg er gjennomsløst, svarte jeg.

– Nei, du er ikke gjennomsløst.

– Jeg får det ikke til.

– Hva er det du ikke får til? spurte Bjørn.

– Jeg vet ikke hvordan man er pasient! ropte jeg og sank lenger ned i stolen så skjerfet gled av.

Vi var ikke engang kommet halvveis ut i timen da jeg registrerte at Bjørn satt nedsunken i stolen han også, enda han hadde drukket hele kaffekoppen sin. Jeg må ha et konkret problem, tenkte jeg. Et alibi for å gå her. Så snakket jeg likegodt om alle jeg hadde kjent som nå var døde. Jeg ramset dem opp, en etter en, som om de var eksotiske planter. Aldri hadde jeg følt meg så nær dem som nå.

– Det er alltid de beste som dør, sa jeg. Alle jeg kjenner, har dødd når det er sommer. Når »

Utgangsalmen la seg over den blå følelsen: Gud var borte

det er finest og lysest. De dør når man minst venter det, la jeg til for å understreke alvor. Jeg lente meg tilbake i stolen, sliten etter dødsmonologen. Bjørn hadde ennå ikke sagt noe. Hadde han gitt meg opp? Hvis han hadde spurt meg hvor det gjorde vondt akkurat da, skulle jeg ha pekt mot et sted i brystet, mot noe som ikke handlet om de døde, men snarere om den levende mannen som satt foran meg akkurat nå.

– Hvordan har du det nå? spurte den levende.

– Jeg lurer på om du ble trist? svarte jeg, og lette etter tegn i ansiktet hans.

– Er du redd du gjør meg trist ved å snakke om dette?

– Ja, svarte jeg brydd, og så ned på hullet i sokken.

Bjørn noterte diskre på arket i fanget igjen. Nå kunne jeg telle seks uleselige stikkord. Hadde han noen formening om hvorvidt jeg kunne bli prest, mon tro? Jeg reiste meg fra stolen og la meg ned på sengebenken i stedet. Det var best å unngå blikket hans, det gjorde det så vanskelig å lyve, så vanskelig å si det som var sant. Jeg festet blikket i taket. Malingflekken liknet et øye. Det stirret tilbake, ned på meg, liksom anklagende.

– Hm, sa Bjørn fra sin sittende posisjon bak hodet mitt.

Det var en dyp lyd full av variasjoner, som jeg måtte tolke fortløpende. Denne gangen betydde lyden at han var der, at jeg var trygg. Men en dag ville han ikke lenger sitte i den brune skinnstolen og lage bekreftende lyder som skulle minne meg på at jeg hørte til i verden. En dag måtte terapien opphøre og dø. Den også. Så da sa jeg det, at tiden var en fiende som sakte, men sikkert drev oss mot adskillelse og død. Jeg gjentok meg selv, det hørte jo jeg også. Det fantes ord som ville gjentas, som et sørgelig refreng. Jeg snudde meg over på siden og så ut gjennom glassruta i døra. Utenfor var himmelen nådeløs blå. Gud var ikke der heller.

– Hvor går tankene dine nå? spurte Bjørn. Han hørtes så fjern ut der han satt dypt nedi stolen. Liksom nedsunken i sin egen trygghet, omringet av bøker som hadde gjennomskuet psyken og lidelsene. – Så trygg og fjern på det fine kontoret sitt, i den fine hagen sin, i det fine strøket sitt. Jeg vred hodet mot ham. Jeg må huske ansiktet så det ikke går tapt, tenkte jeg. Bjørn hevet øyebrynene spørrende. Bak meg

hørte jeg klokka tikke som før, og nå fikk jeg tårer i øynene enda jeg hadde bestemt meg for å være sint. Kunne det komme tilbake? Det jeg hadde mistet? Kunne egentlig mørket bli vendt til lys igjen?

– Ja, jeg tror det, sa Bjørn.

– Hvordan da? Gjennom ord? svarte jeg sarkastisk og så ham i øynene.

– Ja, gjennom ord. Og med tiden, svarte Bjørn uten å vike blikket. Det hørtes fint ut når han sa det sånn, med erfaringens tyngde. Det var så lett å tro på ham når vi satt på det lune kontoret. Sammen. Det ble taust igjen. Jeg la meg tilbake på ryggen. En strime av sol fant veien gjennom vinduet i døra og dannet en lyskjegle langs veggen og taket.

– Jeg vil ikke at du skal bli borte, sa jeg til taket.

– Jeg blir ikke borte, svarte Bjørn.

FREUD OG JESUS

Jeg snudde meg mot ham på nytt for å forsikre meg om at han var der likevel. Jo, han satt der ennå. Brystkassa hevet og senket seg i takt med pusten. Han smilte så vidt, hvis det kan kalles et smil, det der som øyne gjør iblant. Samtalen gikk i stå igjen noen minutter før tiden var ute. Det var blitt rutine. Utenfra ville vi kanskje sett ut som to språkforvirrede mennesker som tilfeldigvis var stuert sammen, i et slags sosialt eksperiment. Men det gjorde ingenting, det jeg ikke fikk til, det Bjørn ikke fikk til, for han fantes. Jeg så ham i levende live, bare en meter unna. Og hadde jeg villet det, kunne jeg lent meg over sengekanten, strakt ut hånden og tatt på kneet hans, eller kanskje hånden hans, og jeg ville kjent varmen fra hånden som hang fast i armen som hang fast i overkroppen og hjertet og pusten og ørene og stemmen som hang sammen med alle ordene og alle bøkene om kjærlighet og lidelse, Freud og Jesus, og alle de tause mellomrommene på kontoret som hang sammen med de tause mellomrommene utenfor kontoret og alt dette blå inni meg, som ikke bare var blått lenger likevel, som hang sammen med denne urolige lyskjegla i taket, akkurat nå. Jo, han fantes. Det fantes på ordentlig. De døde fikk klare seg selv, tenkte jeg, og kanskje sa jeg det høyt, eller inni meg, det der om engelen som sa at man ikke må lete etter den levende blant de døde. ❌